

FARKLI DİSİPLİNLERDE “YER TUTUCU” TERİMİ VE DİLBİLİMSEL BİR KAVRAM OLARAK KULLANIMI¹

Fatih Doğru^{1*} ve Nato Khinikadze²

^{1*)} Sorumlu Yazar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eskişehir. Elmek: fdogru@ogu.edu.tr, ORCID:0000-0002-1801-9725

²⁾ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. Elmek: natalikhinikadze98@gmail.com, ORCID:0009-0009-9475-3057

Özet

Türkçe alanyazında “yer tutucu” çok sayıda bilimsel disiplinde kullanılmış bir terimdir. Bilimin doğası gereği bir terim başka bir disipline aktarılabilir, anlamı değiştirilerek farklı kavramları karşılamak üzere kullanılabilir. Yer tutucu terimi de böyle bir özellik sergilemekte, kendisine birbirinden bağımsız alanlarda yer bulmaktadır. Türkçe dilbilim alanında bu terimin yeni yeni kullanılmaya başladığı görülür. Batı alanyazınında “placeholder” olarak geçen ve nispeten bu biçimde yerleşikleşen terim Türkçe alanyazına “yer tutucu” olarak aktarılmış ve bu şekilde kullanılmaya başlamıştır. Unutulan, hatırlanamayan veya adı hiç bilinmeyen bir varlığın adı yerine kullanılan sözleri ifade edebileceği gibi gereksiz bulunan, değersiz görülen, adı söylenmek istenmeyen, söylemekten kaçınılan varlıkların adı yerine geçen sözler de bu terimin kapsamında değerlendirilebilir. Daha çok anlık konuşmada görülmekte olup nispeten geçici kullanımlar olduğundan edimsel bir özellik sergiledikleri söylenebilir. Çalışma bu sözlerin neler olduğundan çok bu sözleri adlandırmak için oluşturulan yer tutucu terimine odaklanmakta, bir dilbilimi kavramı olarak onu izah etmeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yer Tutucu, Dilbilim, Konuşma, Adlandırma, Terim.

THE TERM OF “YER TUTUCU” IN DIFFERENT DISCIPLINES AND ITS USAGE AS A LINGUISTIC CONCEPT

Abstract

In Turkish literature, the term “yer tutucu” (placeholder, space holder, space maintainer, container, platzhalter, suppletory, supplétif, filler etc.) has been used in many scientific disciplines. Due to the nature of science, a term can be transferred to another discipline, its meaning can be changed and used to represent different concepts. The term “yer tutucu” also exhibits such a feature and finds a place in areas that are unrelated to each other. It is seen that this term has recently started to be used in Turkish linguistics. The term, which is referred to as “placeholder” in Western literature and has become relatively established in this way, has been transferred to Turkish literature as “yer tutucu” and has started to be used in this way. While it can express the words used instead of the name of a forgotten, unremembered or unknown entity, the words used instead of the names of entities that are considered unnecessary, worthless, whose/what's names are not wanted to be said or avoided can also be evaluated within the scope of this term. It is mostly seen in spontaneous speech and since they are relatively temporary uses, it can be said that they exhibit a pragmatic feature. This study focuses on the “yer tutucu” term created to name these words rather than what these words are, and tries to explain it as a linguistic concept.

Keywords: Placeholder, Linguistics, Speaking, Naming, Term.

¹ Bu makale Nato Khinikadze'nin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Fatih Doğru danışmanlığında hazırladığı “Türk Sinema Filmlerinde Yer Tutucular” başlıklı devam eden yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Adlandırma ihtiyacı insanoglundun en temel gereksinimlerinden biridir ve dilin ortaya çıkışı ile birlikte ele alınabilir. İnsanlar karşılaştıkları varlıklara bir ad vermişler, daha sonra varlıkların insan zihnindeki görüntüleriyle bu adları eşleştirmişler ve seslerle onları ifade ederek dile getirmişlerdir. Bu süreç yazının bulunmasıyla birlikte yazılı olarak da gerçekleşmeye başlamıştır. Elbette sürecin ilk halkası konuşma üretimi olmuştur. Konuşma üretimi de kendi içerisinde çeşitli süreçlerden oluşur. Konuşmanın gerçekleşebilmesi için belli aşamaların tamamlanması gerekmektedir ve konuşma üretiminin üç alanından bahsedilebilir: konuşma üretim aygıtının işlevsel özellikleri [yani solunum, fonasyon (sesin meydana gelişi) ve artikülasyon (seslendirme) sistemleri], konuşma üretiminin altında yatan kontrol ilkeleri (yani segment üretiminin altında yatan varsayılan değişmezliğin doğası) ve konuşma üretim sürecinin biyolojik temeli (MacNeilage, 1980: 3). Konuşma üretimi sadece dilbilimsel bir süreç değil aynı zamanda fizyolojik, bilişsel ve motor kontrol becerilerinin de dâhil olduğu kapsamlı bir işlemdir. Konuşma bilimcilerinin konuşma üretim sürecinin bilişsel organizasyonu hakkındaki görüşleri, “kontrollü değişkenlerin tanımlandığı koordinat sistemleri, fonolojik birimlerin (yani ilkelerin) dinamik ve sembolik doğası, bu birimlerin daha üst düzey organizasyonu, konuşmacı-dinleyici ilişkisinin konuşma davranışını şekillendirmedeki rolü, çocuk dil ediniminin yetişkin fonolojisini üretmesi” hipotezlerine göre şekillenmiştir (Byrd ve Saltzman, 2002: 1074). Levelt (1989) konuşma üretim sürecinin kavramsallaştırma, formüleştirme ve kodlama aşamalarını içerdiğini belirtir. Süreç genellikle tüm bileşenlerin sisteme katkısıyla sorunsuz işler ancak durum her zaman olumlu sonuçlar doğurmayabilir. Ses organlarıyla ilgili veya bilişsel olarak sorunu olanlar konuşma üretiminde önemli sorunlarla karşılaşmaktadır. Ancak fiziksel ve psikolojik bakımdan sağlıklı kimselerde de konuşma üretim süreci mükemmel işlememektedir. Kimi durumlarda süreç çeşitli nedenlerle aksamakta ve konuşmacı geçici çözümler üretme ihtiyacı hissetmektedir. Bu durum gündelik dilin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir.

Çalışma, günlük konuşma dilinde bir bulanık dil ögesi olarak karşımıza çıkan dilsel yapılara odaklanmaktadır. Bu yapıların, adı bilinmeyen veya hatırlanamayan varlıklar, değersiz veya gereksiz görülen varlıklar ve/veya söylemekten kaçınılan ifadeler için kullanılan yapılar olduğu ve alanyazında “placeholder” terimiyle karşılandığı görülmüştür. Doğru (2022) bu terim için Türkçe karşılık olarak konuyla ilgili müstakil tek Türkçe çalışma olan kitabında “yer tutucu” terimini önermiştir. Çalışmanın amacı bu terimin farklı disiplinlerde

Türkçe yazılmış kaynaklardaki kullanım çeşitliliğini ortaya koymak ve dilbilimsel anlamdaki kullanılışlarını açıklamaktır.

2. Yöntem

Çalışmada “yer tutucu” teriminin farklı disiplinlerdeki kullanımlarını tespit edebilmek amacıyla çeşitli veri tabanları taranmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi, TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi, Dergipark altyapısı, TO-KAT Ulusal Toplu Katalog, Google Akademik veri tabanı ve kitaplar taranarak terimin kullanım alanlarını tespit etmek hedeflenmiştir. “Yer tutucu” teriminin kullanıldığı farklı disiplinler tespit edilerek terimin ilgili disiplinde hangi kavramı karşıladığı ve kullanım örnekleri çıkarılarak dilbilim terimi olarak kullanımındaki benzerlikler üzerinde durulmuştur. Dilbilim terimi olarak yer tutucunun alanyazındaki farklı tanımları verilmiş ve konuyla ilgili bakış açıları sunulmaya çalışılmıştır.

3. Farklı Disiplinlerde Yer Tutucu

“Yer tutucu” terimi yapılan taramalara göre başta dış hekimliği olmak üzere farklı disiplinlerde kullanılan bir terimdir.

Ulusal Tez Merkezi’nde (2024) tez başlıklarında “yer tutucu” ve “yertutucu” anahtar sözcüklerinin taranması sonucunda elde edilen 17 tezin 16’sı dış hekimliği, 1’i makine mühendisliği alanındadır. Tarama tez özetleriyle sınırlandırıldığında ise 32 tezin 26’sı dış hekimliği, 3’ü makine mühendisliği, 2’si metalurji mühendisliği, 1’i dilbilim alanındadır. Dergipark’ta (2024) ise makale başlıklarında “yer tutucu(lar)” taraması sonucu görülen 7 makalenin 5’i dış hekimliği, 1’i malzeme mühendisliği, 1’i dilbilim alanındadır. Makale özetlerine bakıldığında ise tarama sonucunda elde edilen 20 makalenin 19’u dış hekimliği, 1’i malzeme mühendisliği makalesidir. TO-KAT Ulusal Toplu Katalog’da (2024) yapılan “yer tutucu(lar)” taraması sonucu tez dışında 2 kitap kaydı görülmüş olup bunlar dış hekimliği ve dilbilim kitaplarıdır. Google Akademik’te (2024) “yer tutucu” taraması sonucu 470, “yertutucu” taraması sonucu 14 sonuç bulunmuştur. Bu sonuçlara göre tespit edilebildiği kadarıyla “yer tutucu” teriminin *dış hekimliği, matematik, bilişim, seramik mühendisliği, malzeme mühendisliği, felsefe, psikoloji, hukuk, fotoğrafçılık, sanat ve tasarım, inşaat, pazarlama, ilahiyat* ve *dilbilim* disiplinlerinde kullanıldığı görülmüştür.

Dış hekimliği alanında kullanılan yer tutucu kavramı İngilizce “space maintainer” teriminin çevirisidir.

Makine mühendisliği, seramik mühendisliği, malzeme mühendisliği alanlarında ise İngilizce “space holder”ın karşılığı olarak yer tutucu terimi kullanılmıştır. Bu terimin Coğrafya alanında “container”; hukuk ve felsefe Almanca “platzhalter”; felsefede ayrıca İngilizce “suppletory”, Fransızca “supplément”; dilbilim alanında İngilizce “filler”; matematik, bilişim, psikoloji, fotoğrafçılık, dilbilim alanlarında İngilizce “placeholder” teriminin karşılığı olduğu görülmektedir.

Diş hekimliği disiplininde alanın başlıca terimlerinden biri olarak kendine yer bulan yer tutucular, bir veya birden fazla dişin kaybını takiben ark uzunluğunu korumak için kullanılan sabit veya hareketli apareylerdir (Topaloğlu ve Sarı, 2020: 194). Daha çok erken dönemde kaybedilmiş süt dişlerinin yerine sürecek olan daimî dişlere ait boşlukların komşu dişler tarafından kapatılmasının önüne geçilerek ark uzunluğu kaybını engellemek amacıyla kullanılan bu apareyler arklar arası bütünlük ve oklüzal planı korur, estetik ve fonksiyonları yerine getirir, ileride gelişmesi muhtemel bir ortodontik anomali engellenmiş olur (Büyükbaş, 2021: 2). Yukarıda söz edildiği üzere diş hekimliği alanındaki çok sayıda çalışmada bu terim kullanılmıştır.

Matematik alanında da yer tutucu terimi kullanılmaktadır. Cebir için Usiskin (1997: 346) “Cebir bir dildir. Bu dil *bilinmeyenler, formüller, örüntüler, yer tutucular ve ilişkiler* olmak üzere başlıca beş bileşenden oluşur.” tanımını yaparken yer tutucu (placeholder) terimini “Monopoly” ve “aklından bir sayı seç” oyunlarından örnek vererek açıklar. “Bir sayı seç, ona 3 ekle, 5 çıkar.” dendiğinde yer tutucu bilinmeyen herhangi bir sayıyı temsil etmektedir. Yer tutucu terimi matematik disiplininde daha çok sıfır için kullanılmaktadır. Doğal sayılardan çok daha sonra bulunan sıfır boşluk olarak kabul edilmekte, Hint kaynaklarında sıfıra *shunya* yani “boşluk” denmektedir. Bu boşluk sayılar arasındaki satırları doldurarak birler, onlar vd. basamaklardaki bir sayının kolayca ayırt edilmesini sağlar (Schimmel, 1998: 16). Tek başına anlamı olmayan bir sayı olan sıfır, bir yer tutucu yani boşluk gidericidir. Söz gelimi 12 ile 102 arasındaki fark 1 ile 2 arasındaki boşluğa bir simge yerleştirilmezse anlaşılır olmaz. Sıfırın yer tutucu oluşu bunu ifade etmekte olup yine 1 ile 1000 arasındaki fark da bu sayede belli olur (Batumlu, 2022: 33). Arslan ve Ubuz (2015) sıfır rakamının günlük dilde söylenmezken yazılı dilde yer tutucu olduğunu, sözlü dilde karma yapıldığını ifade etmiştir. Okumuş (2020: 607) da sayıların okunuşunun basamak değerine göre gerçekleştirildiğine; sıfır rakamının yazılı olarak bir sayıda tutulmasına rağmen sayının okunuşunda sıfırın söylenmeyeceğine ve sıfırın yer tutuculuğunun da buradan geldiğine dikkati çeker. Matematik disiplininde çok yaygın kullanımı olan bir terim olmasa da yer tutucu terimi kendisine sıfırla ilgili, özellikle de matematik eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda yer

bulmuştur. Söz gelimi Arslan ve Ubuz (2009: 111), Paydar (2023) sıfırın bir yer tutucu olarak kabul edilip kullanılmasında karşılaşılan güçlüklerden ve öğrencilerin hatalı kullanımlarından, Tarım ve Siyer (2017: 44) sıfırın basamakta yer tutucu olması özelliğinden, İşeri (1997) sıfırın yer tutucu olarak anlamlandırılmasındaki yanılardan bahseder. Olkun ve Toluk (2003) ile Paydar ve Işık Tertemiz (2022) de sıfırın yer tutuculuğu ve bunun öğretiminin güçlüğüne odaklanır. Çırakoğlu ve İskenderoğlu (2024) ile Gürbüz ve Akkan (2008: 67) ise matematikte bilinmeyenler yerine yer tutucu olarak kullanılan sembollerden bahseder.

Bilişim, yer tutucu teriminin görüldüğü bir başka alandır. Bilgi gösterimi temelde, herhangi bir varlığın yerini alan zihinsel bir yer tutucu (Güner, 2015: 20) olarak tanımlanır. Biçimsel kavram çözümlemesinde, bilgi gösterimlerinin temel özelliği olan zihinsel yer tutucu olma hedefini karşılayan iki yapı olarak biçimsel bağlar ve kavramlar gösterilir (Güner, 2015: 37). Tokak (2017: 104) *placeholder* (yer tutucu) için “Bir input girdisi elementinin ne ile alakadar olduğunu veya bir örnek olarak belirtmek istediğimizde kullandığımız nitelik tanımlayıcısına *placeholder* diyoruz.” tanımını yaparken Hayrioğlu (2012) terimi “Formların input veya textarea alanlarında tanımlayıcı bilgileri gösterdiğimiz yapılar” biçiminde tanımlar. Hayrioğlu yer tutucu örneği olarak da Firefox’da sağ üstte arama motoru alanında hangi arama motorunda arama yaptığımıza dair bilgi veren bir yazıyı gösterir. Bu alana odaklanıldığında ya da buraya bir şeyler yazıldığında bu yazı kaybolur ve yazılan metin görünmeye başlar. Önceleri yer tutucular kullanıcının odaklanması ile kayboluyorken, Chrome’un öncülüğünde kullanıcı bir şeyler yazdıktan sonra kaybolmaktadır. Kullanıcıya, alana girilecek bilgi tipi hususunda yol gösteren “placeholder” özelliği, girdi alanı için gelecek değeri tanımlayan kısa bir dipnot bilgisi vermek için kullanılır (örnek değer ya da beklenen format gibi) ve çoğu zaman *text*, *search*, *url*, *tel*, *email*, ve *password* gibi alanlarla birlikte kullanılır (Geleceği Yazanlar, 2020). İnternet Explorer dışındaki popüler tarayıcıların desteklediği HTML5 ile yeni gelen bir özellik olan “placeholder” özelliği metin alanına girilmesi düşünülen değer ile ilgili açıklayıcı kısa ipucu olup bu ipucu giriş alanında görüntülenir ve yukarıda da belirtildiği üzere odaklanıldığında kaybolur veya pasifleşir (Web Okulu, 2024). Ayrıca bilişim alanında yer tutucu terimi öbeklerdeki bilinmeyen terimler için de kullanılmaktadır. Fırat ve Özdamar Keskin (2018: 15) bilinmeyen terimler için bir yer tutucu olarak yıldız işareti (*) eklenebileceğini, arama panelinde söz öbeklerinin değışkelerini bulmak ya da bir söz öbeğinin ortasındaki sözcük ya da sözcükleri hatırlamak için tırnak işaretiyle kullanılabileceğini (“Anadolu * AÖF * Eskişehir”) belirtir. Sistem uyarıları için de yer tutucu teriminin kullanımına rastlanır. Aydın (1992) belli başlı siber saldırı yöntemlerini sıralarken yer

verdiği *Bukalemun* (Chamelon) yöntemini anlatırken bu programın normal bir program gibi çalıştığını, arka planda bir takım hile ve aldatmalar ile çok kullanıcı sistemlerde kullanıcı adları ve şifrelerini taklit ederek gizli bir dosya içerisine kaydettiğini, sistemin bakımı için geçici bir süre kapatılacağına ilişkin bir (yer tutucu) uyarı verdiğini belirtir (Aslay, 2017: 26; Karadağ, 2019: 11; Çiftçi, 2021: 11). Kişisel depolama alanlarında bulunup cihazlarda bulunmayan dosyalar için gösterilen birimleri anlatmak üzere de yer tutucu terimi kullanılmıştır. Albayrak (2023: 36) Windows 8.1’de, OneDrive’da bulunan ancak yerel olarak kullanılan cihazda yer almayan dosyalar için yer tutucular gösterildiğini ancak OneDrive’ın Windows 10’da yer tutucu dosyaları desteklemediğini belirtir. Alsadi vd. (2018: 168) bir genel ağ sayfasının akılda kalıcılığı üzerine gerçekleştirilen bir çalışmada test tasarımı için, genel ağ sitesinin yalnızca ana sayfasının ele alındığını; testin ikinci bölümü için TÜBİTAK ana genel ağ sayfasının temsili bir kopyasının oluşturulduğunu ve bu kopyanın gerçek genel ağ sayfasıyla birebir aynı tasarımda olduğunu anlatırken tüm içeriklerin maskelendiğini ve sayfa içerisindeki tüm metin ve seçeneklerin *yer tutucu* (placeholder) metinler ile ifade edildiğini belirtir. Genel ağ sayfası tasarımıyla ilgili olarak Canbazoğlu vd. (2018: 128) tasarım öğelerinin son hâlini içermeyen, genellikle gri kutular ve yer tutucular ile arayüz elemanlarının (içerik, fotoğraf, metin kutuları, formlar, navigasyon vb.) yerleri hakkında bilgi verirken *yer tutucu* terimini kullanır. Arslan (2019: 32) da bir değeri olmayan birimlerin görevi için bu terime yer verir ve Python’da yer alan veri tiplerinin *int* (integer: tamsayı), *float* (gerçek sayı) ve *string* (metin) olduğunu; bu üç veri tipinin dışında da bir değeri olmayan ve *yer tutucu* görevi gören *none* (boş) ve sadece *true*, *false* (doğru, yanlış) değerlerini alabilen *bool* veri tipleri bulunduğunu aktarır. Ayrıca Python’da çok boyutlu dizilerle çalışmak için kullanılan bir kütüphane olan NumPy, boyutu ve şekli bilinen ancak elemanları bilinmeyen dizileri belirli değerlerle doldurmak için bazı işlevler sunar. Bu işlevlere de *yer tutucu* işlevleri denmektedir (Kaya, 2024: 20-21). Terimin bir başka kullanım alanı da video oyunların metinleri üzerine odaklanan video oyunları yazılımlarıdır. Canbaz (2024: 1554) bu metinlerin amaçlanan şekilde görüntülenebilmesi (italik, kalın, renkli veya oyuncunun eylemlerine göre değişmek gibi) için yazılım dilindeki “yer tutucu”, “değişken” veya “etiket” işlevine sahip kodların ne amaçla orada bulduklarının ve çeviri işi gerçekleştirilirken bu kodların ne şekilde hedef metne aktarılması gerektiğini bilmenin önem taşıdığını belirtir. Kasım (2024: 256) da blok zinciri tasarımıyla ilgili çalışmada yer tutucu terimine yer vermiş; blok zinciri tasarımı blok zinciri üzerine sözleşmeyi yaymak için “0x...” gibi yer tutucu değerlerin gerçek bir blok zinciri mimarisinin adresi ile değiştirilmesi gerektiğini aktarmıştır.

Seramik mühendisliği alanında yer tutucu, köpük üretimindeki bir yöntemdir. Tunçer (2006: 1; 2011:

15) titanyum köpük üretiminde iki temel üretim yönteminin kullanıldığını; bunların yer tutucu ile sinterleme ve argon hapsedilmiş toz paketinin sürünme genişmesi ile köpüklendirilmesi olduğunu ifade eder. En çok tercih edilen ve en kontrollü üretim yöntemi yer tutucu yöntemi olup titanyum köpüklerin üretiminde yaygın kullanılan yer tutucu malzemeler ise “kuru” yığınsal yer doldurucular, uygun çözücü malzeme veya organik bağlayıcılar olan *iire*, *amonyum hidrojen karbonat*, *magnezyum*, *titanyum hidriür* ve *polimeriktir* (Tunçer, 2006: 1; 2011: 15). Eldemir ve Erdem (2023: 96) de terimi üretim yöntemi anlamıyla kullanır ve malzemenin yer tutuculuğuna gönderim yapar. Sezer (2009: 16) ve Güleç (2023: 24) yer tutucuları, başka malzemelerin yerine kullanılan alternatif içi boş unsurlar için kullanmıştır. Tunçer (2006: 8) İngilizce “space holder” terimi karşılığı olarak *yer tutucu* terimini tercih etmiştir.

Malzeme mühendisliği alanında da kendine yer bulan yer tutucu teriminin bu alandaki kullanımı seramik mühendisliğindekinden çok da farklı değildir. Yer tutucu yöntemi, açık hücreli metalik köpüklerin üretiminde (Ergin, 2021: 9) ve kaplama ya da döküm yapılırken (Bakırcı, 2019: 32-57) yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Sıvı metalin boşluk tutucu maddenin üzerine dökülmesi veya sıvı metal içerisine boşluk oluşturucu maddelerin aktarılması ile yapılan bir yöntem olup *pişirilmiş kil parçacıkları*, *çözünbilir tuşlar*, *kum tanecikleri*, *cam küreleri* veya *düşük sıcaklıklar için organik maddeler* yer tutucu olarak kullanılabilir (Ergin, 2021: 9). Çetin (2019: 304) yer tutucu malzemenin etrafındaki metallerin ve alaşımların dökümünü, metalik köpükler veya hücresel parçalar elde etmenin çok ekonomik bir yolu olarak görür. Ergin (2021: 2) de günümüz enerji teknolojisinde kullanılan doğrudan bor hidrür yakıt pillerinde üretim maliyeti yüksek nikel esaslı köpüklerin yerine yer tutucu yöntemi ile üretilen maliyeti düşük açık hücreli alüminyum köpüklerin kullanımı üzerine çalışmasında bu terime yer vermiştir.

Kimyasal ve biyomoleküler mühendislik alanında yer tutucu ile geçici olarak boşluğunun yerini dolduran feda edilebilir polimerler kastedilmektedir. Bu alanda Uzunlar (2015: xvi-15) hava boşluğu teknolojisini anlatırken mikro boşluk oluşturmak için geçici bir yer tutucu görevi gören PPC gibi feda edilebilir polimerlere dayandığını, bu polimer filminin MEMS cihazını sararak geçici bir yer tutucu görevi gördüğünü söyler.

Harita mühendisliği disiplinde yer tutucular rastgele coğrafi verilerin yerini tutmak için kullanılır. Kırtıloğlu (2016: 71) Google haritalar veri katmanı (data layer) özelliğinin kişisel mekânsal veri için bir yer tutucu (container) sağladığını ve veri katmanı özelliği kullanılarak özel verilerin depolanabileceğini veya GeoJSON verisinin Google haritalar üzerinde görüntülenebileceğini belirtir.

Felsefe alanında yer tutucu terimi Almanca *platzhalter*, Fransızca *supplétif*, İngilizce *suppletory* ve *placeholder* terimleri yerine kullanılmıştır. Yıldırım (2022: 164) Cian ve Segala'dan çevirisinde *platzhalter* teriminin karşılığı olarak yer tutucu terimini bir felsefe terimi olarak kullanmıştır. Üstün bilincin basit bir "platzhalter" (yer tutucu) görevinde olmadığını, yani hâlâ zayıf olan ve sadece "yerini koruyan", daha elverişli kavramsal paradigmalara bekleyen ve Schopenhauer'un kendinde-şeyi istemede cisimleştiğinde gereksiz hâle gelen kavramsal bir formu canlandırmadığını belirten Cian ve Segala (2022: 164) üstün bilincin, insanlara istemenin anlamına ve oluşumuna dair ve bir bütün olarak Schopenhauer felsefesi hakkında daha belirli bir şeyler söylediğine vurgu yapar. Böylece felsefede yer tutucunun basit olarak düşünülebilecek kavramsal formlar olarak görüldüğü söylenebilir. Birkan (2014: 373) Derrida'dan (1997: 245) çevirisinde İngilizce "suppletory", Fransızca "supplétif" teriminin karşılığı olarak yer tutucuyu kullanmıştır. Burada Derrida yer tutucu terimini, Rousseau'nun sözcükten yararlanarak nesneyi betimlerken, "eklentî" (supplement) iminin, *isimler* (eklentî, ikame), *filler* (tümlemek, yer[ini] tutmak, vb.), *sıfatlar* (eklentisel, yer tutucu) arasında eklenildiğinden bahsederken kullanmıştır. Elmas (2023: 285) da Derrida'nın "eklentisellik oyunu" ifadesinde anlam kazanan yaklaşımda canlının, etten ve kemikten varoluşların yaşamı denilen şeyde, herhangi bir metin ötesinde ve arkasında her zaman *ikâme edicilerin*, öteleyici gönderi zinciri içinde *yer tutucu* imlemelerin mevcut olduğunu ve gerçeğin sadece bir izden hareketle anlam kazanarak sahneye çıktığını aktarır. Ernalbant (216: 31) Hofweber'den (2005: 272) çevirisinde "placeholder" terimi yerine yer tutucuyu kullanmış olup niceleyicinin farklı bir rolde kullanılması durumunda bir "yer tutucu" olarak görev yapacağını belirtir.

Psikoloji, yer tutucu teriminin görüldüğü bir başka alandır. Ertan-Kaya (2022: 662) Eltiti ve arkadaşlarının (2005) dikkat seçimiyle ilgili çalışmalarının algısal yüke karşı belirginlik (saliency) etkisinin önemini ortaya koyduğunu aktarırken bu çalışmada denemelerin yarısında uyarıcı ekranından hemen önce çeldiricinin geleceği konuma bir yer tutucu öge (placeholder) yerleştirildiğini belirtir.

Hukuk alanında yer tutucu terimini Odman (2021: 25) *platzhalter* karşılığı olarak kullanmış ve şirketlerin sermaye ölçekleri ve nüfuzları ölçüsünde işledikleri her suçun güce dönüştüğünü, bunun da hâlâ "hukuki *platzhalter* (yer tutucu)" olarak işlev gören devlet organları tarafından çerçevesizlendiğini, çitlemelerin bu yeni hukuksallaştırma olmadan mümkün olamayacağını ifade etmiştir.

Fotoğrafçılık alanında Akbulut (2009: 26) sanal fotoğrafın obje çekimlerinin yazılımlarla işlenmesi sırasında satır bölümüne çekilen fotoğraf sayısı kadar yeni

place holder (yer tutucu) ilave edilmesi gerektiğini aktarırken bu terimi kullanır.

Sanat ve tasarım alanında, tasarımlarda gerçek içerik yerine oluşturulan yer tutucu metinler söz konusudur. Bu araçlardan biri *Lorem Ipsum* olarak bilinir. Kitz (2023: 85) Lorem Ipsum'u açıklarken bunun tasarımcılar ve yazıcılar tarafından kullanılan standart yer tutucu metni olduğunu ve bunların anonim bir matbaacının numune kitap oluştururken yazı galerisini karıştırarak oluşturduğunu ve 1500'lü yıllardan bu yana kullanılan sahte metinler olduğunu aktarır. Çağla ve diğerleri (2022: 2163) yeni İBBtv logosunun kullanımında görselin mavi zeminden ve üzerindeki yer tutucu metinlerden arındırılarak kullanıldığını belirtirken bu terime yer verir.

İnşaat alanında bina bilgi modellemesinde fiziksel nesneyi temsil etmeyen, boyutsal bir değeri olmayan, ölçüye bakılmaksızın sembolik şekilde oluşturulan yer tutuculardan ve düşük çözünürlüklü, minimum ayrıntıya sahip olan ve kavramsal özellikteki yüzeysel temsil amaçlı yer tutucu nesnelere söz edilmiştir (Tan, 2021: 39).

Pazarlama alanında "yer tutan ürünler" vardır. Bunlar hem satışları hem de kârlılıkları düşük olan, mağaza alanında gereksiz yer kaplayan ürünlerdir (Ustaahmetoğlu, 2013: 128). Böyle ürünlerin bir özelliği olarak *yer tutucu* olma özelliğinden söz edilmiştir.

İlahiyat alanında da kullanılan yer tutucu terimi burada *nefis* kavramıyla birlikte kullanılmış, nefsin bir yer tutucu olmadığı vurgulanmıştır. Yıldırım (2019: 411) insani nefsin meydana geliş sürecini açıklarken beden oluşur oluşmaz ona faal akıldan bir insan nefsi yani ruh geldiğini, nefsin insanın bir parçası olduğunu, insanın onunla birlikte insan olduğunu, insanın bedeninde ve onun kalıbına karışmış olmadığını, nefsin başka yerde de olmadığını, âlemin içinde ya da dışında da olmadığını aktarır ve dolayısıyla nefsin bir *yer tutucu* da olmadığını altını çizer.

Sosyoloji alanında Demirhan (2020) modern sonrası toplumlarda komşulukla ilgili olarak bilgi verirken *yer tutucu* terimini kullanmıştır. Demirhan'a (2020: 111) göre kişinin dışarıda bilmediği bir komşusu olabilirken böylece kişi kendi içinde bir başkasının komşuluğu için *yer tutucu* bir şeyler ayırmak zorunda kalır ve kendi kendisinin komşusu olur, böylece bütün muamma içinde sonsuz bir "komşuluk" ilişkileri ağı ortaya çıkar. Akkuş (2019: 53) ise Butler'dan yaptığı alıntıda (2015) "öznenin tam olarak birey ile özdeşleştirilmesi yerine dilsel bir kategori, bir *yer tutucu*, oluşum içindeki bir yapı olarak anlaşılması gerektiğine" vurgu yapar.

Dilbilim alanında da farklı kavramlar için yer tutucu terimine yer verildiği görülmüştür. Bu terim için dilbilim alanının yerleşik terimlerinden biri olduğunu söylemek için henüz erken olmakla birlikte terim farklı zamanlarda, farklı araştırmacılar tarafından farklı çalışmalarda kullanılmıştır. Akal (2014a) ne-öbeği bulunan Türkçe karmaşık tümcelerın işlemeımesi ve ne-sözcüğü içeren Türkçe karmaşık tümcelerin işlemeımesinin göz-izleme yöntemiyle incelenmesiyle (Akal, 2014b) ilgili çalışmalarda; Aydın ve Cedden (2010) sözdizim işlemeımesinde sağa taşıma etkisi üzerine makalesinde yer tutucu terimini İngilizce “filler” teriminin karşılığı olarak kullanmıştır. Sebzecioğlu (2008: 364) ve Doğru'nun (2022) ise “yer tutucu / yertutucu” terimini *placeholder* karşılığı olarak kullandığı görülmektedir. Makaroğlu (2020: 11) Zihinsel Alan Kuramını takip eden Liddell'in (1990), gerçek dünyada varlıkların uzamda belli bir yer kaplamasına benzer şekilde, dil üretimi sürecinde de konuşma sırasında bulunmayan varlıkların sanki o süre içinde uzamda varmış gibi algılandıklarını, böylece dil dünyasında belli bir konuma sahip olduklarını ileri sürdüğünü aktarıırken işaretçilerin, hakkında konuştuıkları varlıklarını kavramsallaştırdığını ve uzamda bir konuma yerleştirerek görselleştirdiklerini söyler. Böylece *çıkak* (locus), kavramsallaştırılan göndergeyi temsil eden “yer tutucu” işlevi yerine getirmektedir. Sebzecioğlu (2008: 13), tümcede ADILın önceki tümcede yer alan bir sözcüğün yerine geçerek yertutucu olarak kullanımına, ADIL yertutucunun, ÜYE-YAPISI içerisindeki en yüksek üyeye eşdizimli olarak işaretlendiğine ve bunların bağlanmaları gerektiğine işaret eder. Bu örneklerde yer tutucu daha çok sözdizimsel bir işlevde kullanılmıştır. Uysal (2015: 18) Rosch'tan (2011: 99) yaptığı aktarımda, bulunduğu ulamı en iyi şekilde temsil eden öntürlerin referans noktası olmasıyla ilgili olarak bu gösterimin, bir şeyi bir ulamın üyesi olarak tespit etme ya da ulamı diğer bir şekilde kullanma gibi ulamla ilgili görevleri yerine getirdiğini, insanların sıklıkla başvuracağı referans noktası olarak hizmet ettiğini belirtir ve bu terimi genel anlamda (*yer tutucu* olarak) kastederek, farklı türde kavramların farklı türde öntürler geliştireceği varsayımıyla, bunu “öntür” olarak adlandırdığını söyler.

Bu örneklerin bir kısmında *yer tutucu*, dilbilim alanına özgü bir terim olarak değil, daha çok geçici kullanımlar için kullanılan bir sözcük olmuştur. Ancak dildeki belli bir kavramı karşılayacak biçimde, alanın terimi olarak kullanılmaya başladığı da görülmektedir.

Doğru (2022), Bozkurt (2022), Karaoğlu (2022), Aydın (2022), Kamacı Gencer (2023) yer tutucu terimini edimbilimsel anlamıyla kullanmıştır. Bozkurt (2022: 89) yer tutucu terimini adların dilbilgisel işlevleriyle açıklamıştır. Karaoğlu (2022: 395) terimi Doğru'nun (2022) tanımı doğrultusunda nezaket stratejisi açısından

değerlendirmiştir. Aydın (2022: 719) seslenme sözü olarak kullanılan yer tutucular hakkında bilgi verirken Kamacı Gencer (2023) söylem işaretleyicisi olarak değerlendirdiği “duraklamalar, gecikmeler ve yer tutucular” başlığı altında *şey, bilmem ne, şöyle böyle, falan/fılan, filanca/falanca* işaretleyicilerinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan yer tutucular olduğunu tespit etmiştir.

Yerleşikleşme aşamasındaki bir dilbilim terimi olarak yer tutucunun ne olduğu, hangi kavram için bu terimin kullanıldığı daha iyi anlaşılmalıdır.

4. Dilbilimde Yer Tutucu Kavramına Genel Bakış

Türkçe alanyazında *yer tutucu* (placeholder) kavramıyla ilgili tek müstakil kitap çalışması Doğru'ya (2022) aittir. Bu çalışmada yer tutucu terimi konuşma üretimi, adlandırma süreçleri ve bulanık dil kullanımı ile ilişkilendirilmiş, edimsel kullanımlar dikkate alınmış ve terim “bir kişinin, bir nesnenin ya da bir kavramın adının konuşucu tarafından bilinmediği veya hatırlanamadığı durumlarda, bir ad değersiz görüldüğü veya adın söylenmesi gereksiz bulunduğu için konuşucu tarafından söylenmediğinde veya konuşucunun bildiği/hatırladığı hâlde bir adı çeşitli nedenlerle söylemekten kaçındığında ortaya çıkan ve genellikle geçici olarak bu adların yerine kullanılan ifadeler” (Doğru, 2022: 17-18) olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımla birlikte yer tutucularla ilgili alanyazında yer tutucu teriminin kapsamı kimi çalışmalarda daha geniş değerlendirilmişken kimilerinde ise tanım daha dar kapsamlı biçimde yapılmıştır. Vogel (2020: 363) yer tutucuları, konuşmacıların bilmediği veya kullanmak istemediği (öge) adlarının yerine kullanılan, anlamsal olarak son derece boş sözcükler veya ifadeler biçiminde tanımlar. Klyachko (2022: 199) konuşma sırasında, konuşmacılar tereddüt ettiklerinde veya tam sözcüğü unuttuklarında duraklamayı doldurmak için kullanılan “sessizlik dışı araçlar”ın dolgu olarak adlandırıldığını; bir cümlemin “sözdizimsel izdüşümünü yerine getiren” dolguların da (ünlemlerin aksine) *yer tutucu* olarak adlandırıldığını belirtmektedir. Seraku (2024: 2-3; 2023: 3; 2022: 391) *yer tutucu* terimini bir konuşmacının / yazarın üretmediği ya da üretmek istemediği durumlarda hedef ifadenin biçim-sözdizimsel boşluğunu doldurduğu *kukla* (dummy) bir öge olarak tanımlarken yer tutucuları kullanım amaçları açısından iki türe ayırır. Birincisi, kullanımı konuşmacının yetenekleri tarafından motive edilen bir sözcüğü anlatırken diğeri, kullanımı bir konuşmacının tercihleri tarafından motive edilen bir sözcüğü ifade eder. Hayashi ve Yoon (2006: 485) farklı dillerdeki “doldurucu sözcükler” (filler words) olan sözcükleri (demonstrative) inceler ve bunların

etkileşimsel kullanımlarını 'yer tutucu kullanımı' ve 'kaçınma kullanımı' olarak tanımlar. Böylece bir sözü söylemekten kaçınmak için kullanılan sözcükleri diğer yer tutuculardan ayırmış olur. Crystal'ın (1995: 18) konuşmacının konuşmadaki sözcük hatırlama sorunlarını da gösterebileceği için "dilsel sorun sinyalleri" olarak bahsettiği *genel gönderim adları, kukla (dummy) adlar ve yer tutucular*, anlamsal olarak neredeyse boş olan ve göndergesel bir anlamı olmayan, yani anlamları iletişimde dinleyici tarafından çıkarılması gereken sözcüklere atıfta bulunmak için kullanılan etiketlerdir. Bu yer tutucu unsurlar genellikle insanların bir kişinin veya nesnenin adını hatırlayamadığı durumlarda kullanılır, yani genel adları veya kişi adlarını temsil ederler ve edimbilimsel olarak yorumlanmaları gerekir (Pertejo, 2018: 395). Anlamsal açıdan bakıldığında, neredeyse tamamen boş görünen yer tutucuların anlamları çoğunlukla özel ya da cins ad fark etmeksizin 'bir adın yer tutucusu' olmaları ile sınırlıdır (Channell, 1994: 162). Channell (1994: 157) böyle sözcükleri üç türe ayırmıştır;

- a) adların yerine geçenler,
- b) öge adlarını değiştirenler,
- c) her iki işlevi de yerine getirenler.

Kimi çalışmalarda yer tutucular 'bulanık sözcük (vague word) (Kaye 1990), 'saçma sözcük' (nonsense word) (Crystal 1995) ve 'kukla' (dummy) (Hengeveld ve Keizer 2011) olarak görülmüştür. Diğer bazı araştırmacılar ise 'yer tutucu ad' (placeholder noun) (Channell 1994) ve 'ad ikamesi' (noun substitute) (LeSourd 2003) gibi daha spesifik terimler kullanmaktadır; ancak bu terimler sözel yer tutucu niteliğindeki nominal olmayan biçimlerden bahsederken uygun değildir (Seraku, 2022: 393).

Yer tutucu kullanımında, iletişimsel ve sosyal nedenlerden söz etmek mümkündür. Konuşmacı "iletişimsel" ya da "sosyal" nedenlerle üretilmediği hedef sözcüğün (yani yer tutucunun temsil ettiği sözcüğün) sözdizimsel boşluğunu doldurmak için yer tutucu kullanmaktadır (Seraku, 2020: 1). Eğer konuşmacı yer tutucuyu etkileşim sırasında bir sözcük formülasyonu sorunuyla karşılaştığında kullanırsa böyle bir sorun "iletişimsel" (Seraku, 2020: 1) olacak iken; çeşitli nedenlerden dolayı konuşmacı bir sözü açıklamamayı tercih ettiği için yer tutucu kullanırsa bu "sosyal" bir sorun olarak düşünülebilir. Genel olarak bir konuşmacı, sözlü etkileşimde iletişimsel veya sosyal bir sorunla başa çıkmak için yer tutucuları bir araç olarak kullanırken bazı durumlarda bir yazar da yer tutuculardan yararlanabilir (Seraku, 2022: 7). Yer tutucuların en yaygın kullanıldığı durum, bir konuşmacının kullanmak istediği bir adı hatırlayamadığı durumdur. Bununla birlikte konuşmacının sözünü edeceği varlığın adını hiç bilmemesi (Enfield, 2003: 103), sözlüksel bir boşluk (lexical gap) nedeniyle konuşulan

dilde uygun bir sözcüğün bulunmaması (Hengeveld ve Keizer 2011: 1965) ve bir pasajı yüksek sesle okuyan bir kişinin okunaksız karakterlerle karşılaşması (Lawrence, 2014: 276) diğer nedenler arasında sayılabilir (Seraku, 2024: 3). Sosyal nedenlerle kullanıldığında ise nezaket kuramı ile ilişkilendirmek mümkündür. Yer tutucu genellikle tabu ya da yüz tehdit edici bir ifadenin yerine ya da konuşmacının muhataplarını hoş bir şekilde şaşırtmak için hedef biçimi saklaması yoluyla kullanılabilir (Seraku, 2024: 3). Ayrıca yer tutucular, otosansür sonucu hedef ifadelerin saklanması amacıyla kullanılabilir (Lawrence, 2014: 7). Enfield (2003) yer tutucuların "komplocu" (conspiratorial) işlevinden bahseder. Komplo işlevi senaryolara atıfta bulunur, konuşmacının üçüncü tarafın bilgi vermesini engellemek için kasıtlı olarak bilgi saklaması durumunda mesajı duymak veya anlamak amacıyla kullanılır (Lawrence, 2014: 7).

Genellikle doldurucu ya da dolgu söz olarak anlandırabileceğimiz *fillers* ile birlikte anılan yer tutucular bu yapılardan, cümle yapısında bir boşluğu doldurmaması ile ayrılır (Seraku, 2020: 2). Bu sözcüklerin çokanlamlı doğaları nedeniyle ve ayrıca anlamsal olarak flu (blurred) veya renksiz (colourless) oldukları söylendiği için hem konuşmada hem de yazıda yer tutucu kullanımından kaçınılması gerektiği görüşü de vardır (Pertejo, 2018: 396). Resmî olmayan konuşma dili veya resmî olmayan konuşma tarzını içeren yazılı dil ile sınırlı görünmektedirler (Vogel, 2020: 363).

5. Yer Tutucu Olarak Kullanılan Sözcükler

Her dilde yer tutucu olarak kullanılan sözcüklere rastlamak mümkündür. Dünya dilleriyle ilgili bu tür örnekleri tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalar mevcuttur. Söz gelimi Ganenkov ve diğerleri (2007) Agul ve Udi dilleri, Amiridze (2010) Gürcüce, Tárnayková (2019) İngilizce, Seraku (2020) Yoron dili, Seraku ve diğerleri (2022) Doğu Asya dilleri, Doğru (2022) Türkiye Türkçesi ve Klyachko (2022) Evenki dilinde yer alan yer tutucularla ilgili tespitlerini ele almışlardır. İngilizcede başlıca yer tutucu örnekleri *whatchamacallit, you-know-what, you-know-who, Bits and bobs, Infix ve interfix, thingamajig* (Seraku, 2024: 2; Crystal, 1994: 132; Kaye, 1990: 70-72) vd. sözcüklerdir. Crystal (1995: 119) yer tutucuları beş gruba ayırır ve "şey" grubunda *thing, thingy/thingie, thingybob, thingamabob, thingamabobbit, thingamajig, thingummy, thingummy(bob), thingybob* sözcüklerine; wh- grubunda *whatchacallem, whatchamacallit, what-ever, whatsisname, whatsit, whatnot, whosis, whosit ve whosits* sözcüklerine; d- grubunda *deeleebob, deeleebobber, diddleebob, diddleedo, diddlething, diddlethingy, dingus, dingdong, dingy, dooda, doodad ve doobickey* sözcüklerine; g- grubunda *gadget, geega, gengan, gimmick, giçno ve goodle* sözcüklerine ve "küçük çeşitli"

grubunda *hootenanny* (sadece ABD), *widget*, *lookit* ve *oojamaflip* sözcüklerine yer verir.

Türkçedeki başlıca yer tutucular *zımbırtı*, *zamaşingo*, *zamakinos*, *zırlıltı*, *dalga*, *dava*, *berif*, *dalga motor*, *dalga metre*, *bilmem ne*, *bilmem kim*, *alafortantani*, *bok*, *bok püsür* (ot püsür), *bok püsürük*, *halt*, *wır zıvr*, *kıvr zıvr*, *wır gıvr*, *falankeş*, *bede* (*bede hödü*), *velet* (Doğru, 2022: 71-87) vd. sözcükler olmakla birlikte *Kamil*, *Şaban*, *Kezban* vb. özel ad olarak kullanılanlar, lavabo için kullanılan *el yıkama masası* vb. anlık oluşumlar, açıklayıcı karşılıklar gibi farklı dil yapılarında da karşımıza çıkan çok sayıda yer tutucu Türkçede görülmektedir.

Sonuç

Yer tutucu terimi hem kullanım sıklığı hem de çok sayıda bilimsel yayındaki dağılımı bakımından en çok “diş hekimliği” alanında kullanılmaktadır. Bu bakımdan bu terim için “bir diş hekimliği terimidir” demek mümkündür. Bunu “matematik” alanı izlemektedir. Diş hekimliği ve matematik disiplinleriyle birlikte “bilisim”, “seramik mühendisliği”, “malzeme mühendisliği”, “felsefe”, “psikoloji”, “hukuk”, “fotoğrafçılık”, “sanat ve tasarım”, “inşaat”, “pazarlama”, “ilahiyat” ve “dilbilim” disiplinlerinde farklı anlamlarda kullanılan bir terimdir. Çok sayıda disiplinde görülen bu terimin genellikle İngilizceden çeviri yoluyla Türkçe alanyazına girdiği söylenebilir. Ancak zaman zaman İngilizcedeki farklı sözcüklerin karşılığı olarak kullanıldığı da görülür. Söz gelimi diş hekimliğinde “space maintainer”, makine, seramik ve malzeme mühendisliğinde “space holder”, matematikte ve dilbilimde “placeholder” karşılığında *yer tutucu* terimi kullanılmıştır.

Yer tutucu teriminin dilbilim alanındaki kullanımı nispeten daha az ve yenidir. Batı alanyazınında daha uzun süredir bu terimin var olduğu görülse de Türkçe alanyazınında terim yeni kullanılmaya başlanmıştır. Yer tutucu teriminin dilbilim alanında da farklı anlamlara gelebildiği görülür.

Dilbilimde adı bilinmeyen ya da hatırlanmayan, değersiz ya da gereksiz görüldüğü için adı söylenmek istenmeyen, adının söylenmesinden çeşitli nedenlerle kaçınılan varlıkların adları yerine kullanılan dil birimleri yer tutucular olarak adlandırılmıştır. Bu durum daha çok dilbilimin alt alanlarından edimbilim ile ilişkilendirilebilir. Türkçe dilbilim alanında bu terim sözlükselleşme aşamalarını tamamlamıştır denemez. Gelecekteki çalışmalarda bu terime yer verilmesi, terimin farklı araştırmacılar tarafından kullanılması terimin yerleşikleşip yerleşikleşmeyeceğini gösterecektir.

Yer tutucu terimi yerine kullanılabilecek “kukla söz”, “ikame söz”, “geçici söz”, “temsilci ad”, “sahte ad”

“konum tutucu”, “boşluk giderici”, “boşluk tutucu”, “yer doldurucu”, “bedel”, “yedek” vd. terimler de sözü edilen kavramı karşılamak için tercih edilebilir. Elbette tercih edilecek terimin kullanılan disiplin içerisinde bir kavram kargaşası yaratmaması da önemlidir. Söz gelimi yer tutucu terimi yerine “boşluk doldurucu” terimi tercih edilecek olursa yine konuşma üretimiyle ilgili olan, İngilizcede “filler” olarak adlandırılan ve konuşma anında iki söz arasında oluşan boşluğu doldurmak için kullanılan “ıııı, ehmm” vb. sesleri ifade eden başka bir kavramla karışıklığa yol açabilir. Bu bakımdan eğer yeni ve farklı bir terim kullanımı düşünülecekse de dilbilim alanında başka bir kavramı karşılamayan bir terimin tercih edilmesi isabetli olacaktır.

Kaynaklar

- Akal, T., 2014a. *Processing of Turkish complex sentences with wh-phrases*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Nalan Büyükkantarcıoğlu, 286 s., Ankara.
- Akal, T., 2014b. Eye-tracking analysis on the processing of Turkish complex sentences with wh-phrases. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 31(1): 1-22.
- Akbulut, U., 2009. *Dijital ortamda sanal gerçeklik fotoğraf tekniğinin yeri ve önemi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Erol Bulut, 85 s., İstanbul.
- Akkuş, M., 2019. *Bireyselleşme/özerkleşme istenci üzerinden 19. yüzyıl Osmanlı modernleşmesi*. Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Mehmet Kalpaklı, 310 s., Ankara.
- Albayrak, F., 2023. *İşletim sistemleri*. http://muhaz.org/pars_docs/refs/141/140791/140791.pdf (Erişim tarihi: 21.08.2024).
- Alsadi, M., Akadal, E., Çelik S., Erol, Ç.S., Gülseçen, S. 2018. Bir web sayfası bileşenlerinin yerleşiminin kısa süreli hafıza kapasitesi üzerine etkisi. Sayfa: 167-173, XIX. *Akademik Bilisim Konferansı*, Bilgi Kitabevi, Aksaray.
- Amiridze, N., 2010. Placeholder verbs in Modern Georgian, *Fillers, Pauses and Placeholders*, Editör: Nino Amiridze, Boyd H. Davis, Margaret Maclagan, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

- Arslan, İ., 2019. *Python ile Veri Bilimi*. Pusula Yayıncılık, İstanbul.
- Arslan, S., Ubuz, B., 2015. Sayılarda basamak değeri kavramı ve öğrencilerin yaşadığı zorluklar. Sayfa: 97-126, Edirörlere; Erhan Bingölbali ve Mehmet Fatih Özmantar, *İlköğretimde Karşılaşılan Matematiksel Zorluklar ve Çözüm Önerileri*, (5. baskı) Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Aslay, F., 2017. Siber saldırı yöntemleri ve Türkiye'nin siber güvenlik mevcut durum analizi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 1(1): 24-28.
- Aydın, E., 1992. *Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş*. Doruk Yayınları, Ankara.
- Aydın, Ö., Cedden, G., 2010. Sözdizim işlemlerinde sağa taşıma etkisi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 21(1): 1-13.
- Aydın, H., 2022. Seslenme sözlerinin cümle öğeleriyle ilişkisi ve öğe olarak cümledeki konumu. Sayfa: 705-723, 14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Yayınları, Antalya.
- Bakırcı, A., 2019. *Açık hücreli alüminyum köpük metallerin üretim pratikliğinin deneysel olarak incelenmesi ve 3 boyutlu modellenenebilirliğe uygunluğu*. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Ağah Uğuz, 77 s., Bursa.
- Batumlu, E., 2022. *Türk edebiyatında matematik imgesi*, Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Meral Demiryürek, 109 s., Çorum.
- Bozkurt, F., 2022. *Metindilbilim, Metinsel Bağdaşıklık ve Türkiye Türkçesinde Değişim*. Kesit Yayınları, İstanbul.
- Butler, J., 2015. *İktidarın Psikik Yaşamı: Tabiyet Üzerine Teoriler*. 2. baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Büyükbaş M. B., 2021. *Yer tutucular tipleri ve özellikleri*. İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi, Yayınlanmamış Bitirme Tezi, Danışman: Gülnaz Marşan, 33.s., İstanbul.
- Byrd, D., Saltzman, E., 2002. Speech production. Pages: 1072-1076, *The Handbook of Brain Theory and Neural Networks*, Second edition, Editör; M.A. Arbib, MA: The MIT Press, Cambridge.
- Canbaz, E., 2024. Türkiye'de video oyun yerelleştirme eğitimiyle ilişkin (betimleyici) bir araştırma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38): 1550-1563.
- Canbazoğlu, E., Ercan, U., İpekçi Çetin, E., 2018. Ticari taksi araç yenilemelerinde ahs ve moora yöntemlerine dayalı karar destek mobil uygulaması. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 117-134.
- Cian, D. N., Segala, M., 2022. İsteme nedir? Çeviren; Aysun Yıldırım, *Dört Öge*, 22: 153-176.
- Crystal, D., 1994. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. BCA, Londra.
- Crystal, D., 1995. In search of English. A traveller's guide. *ELT Journal*, 49(2): 107-121.
- Çağla, E., Kocaman, Ş., Uzuner, E., 2022. Logo tasarımında şablon (template) kullanımı: İBBTV logosu örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(89): 2159-2165.
- Çetin, M., 2019. Tersine mühendislik ile düzensiz şekilli açık gözenekli metal köpük morfolojisinin incelenmesi. *4th International Congress on 3d Printing (Additive Manufacturing) Technologies and Digital Industry*, Antalya.
- Çırakoğlu, T., İskenderoğlu, T. A., 2024. Çıkarma ve toplama işlemindeki hata ve kavram yanılgılarına cebirsel akıl yürütme uygulamalarının etkisi. *Educational Academic Research*, (52): 45-68.
- Çiftçi, E., 2021. *Değişen, dijitalleşen ve küreselleşen dünyada güvenlik kavramı*. İmg Katalog, 1-22, Bursa.
- Demirhan, A., 2020. *Evensel ve Komşu: Batı Modernliğinde Pavlusçu Dönüşüm*. Vol. 1, DBY Yayınları.
- Dergipark, dergipark.org.tr, Erişim tarihi: 09.08.2024.
- Derrida, J., 1997. *Of Grammatology*. Çeviren; Gayatri Chakravorty Spivak, Maryland The Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- Derrida, J., 2014. *Gramatoloji*. Çeviren; İsmet Birkan, (2. baskı, Bilge Su Yayıncılık, Ankara.
- Doğru, F., 2022. *Türkiye Türkçesinde yer tutucular*. Gazi Kitabevi, Ankara.

- Eldemir, Ş., Erdem, O., 2023. Metalik köpükler ve uygulama alanları. *International Journal of New Horizons in the Sciences*, 1(2): 91-101.
- Elmas, E., 2023. Gerçekçi ol ve imkânsızı iste! roland barthes ve yazarın ölümü üzerine bir okuma. *Felsefelogos*, 81(2): 279-296.
- Enfield, N., 2003. The definition of WHAT-d'you-call-it: Semantics and pragmatics of recognitional deixis. *Journal of Pragmatics*, 35(1): 101-117.
- Ergin, U., 2021. *Laboratuvar şartlarında üretilen açık hücreli alüminyum köpüklerin gaz difüzyon tabakası olarak sodyumborhidür yakıt hücrelerinde kullanılması*. Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Alpay Tamer Ertürk, 86 s., Kocaeli.
- Ernalbant, O., 2016. *İlkeçâğ felsefesinde varlık probleminin ontolojik-politik bir yaklaşım*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Şahin Filiz, 131 s., Antalya.
- Ertan-Kaya, Ö., 2022. Dikkat seçiminde hibrit bir model: algısal yük. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 10(26): 655-670.
- Fırat, M., Özdamar Keskin, N., 2018. İnternet teknolojileri. *Dijital Okur Yazıcılık*, Editörler: Teyfik Volkan Yüzer, Gülsün Kurubacak, Muhammet Recep Okur, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.
- Ganenkov, D., Lander, Y., Mağsak, T., 2007. Placeholders in Agul and Udi spontaneous narratives. *Paper presented at the Conference on the Languages of the Caucasus*, Vol. 7, pages: 1-9.
- Geleceği Yazanlar 2020. *HTML5 girdi (input) elemanları*. <https://gelecegiyazanlar.turkcell.com.tr/konu/egitim/201-html5-css/html5-girdi-input-elemanlari> Erişim tarihi: 21.08.2024.
- Google Akademik, scholar.google.com, Erişim tarihi: 09.08.2024.
- Güleç, S., 2023. *Hidroksiapatit esaslı doku iskelelerinin geliştirilmesi ve karakterizasyonu*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışmanlar: Gülsüm Aydın ve Ayşe Kalemtaş, 63 s., Konya.
- Güner, E. S., 2015. *Makine çevirisinde yeni bir bilgisayarlı yaklaşım*. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Yılmaz Kılıçaslan, 119 s., Edirne.
- Gürbüz, R., Akkan, Y., 2008. Farklı öğrenim seviyesindeki öğrencilerin aritmetikten cebire geçiş düzeylerinin karşılaştırılması: denklem örneği. *Eğitim ve Bilim*, 33(148): 64.
- Hayashi, M., Yoon K. E., 2006. A cross-linguistic exploration of demonstratives in interaction: With particular reference to the context of word-formulation troublell, *Studies in Language, International Journal sponsored by the Foundation "Foundations of Language"*, 30(3): 485-540.
- Hayrioğlu, F., 2012. *CSS ile HTML5 yer tutucu'ya (placeholder) stil vermek*. <https://fatihhayrioğlu.com/css-ile-html5-yer-tutucu-ya-placeholder-stil-vermek/> Erişim tarihi: 21.08.2024.
- Hengeveld, K., Keizer, M. E., 2011. Non-straightforward communication. *Journal of Pragmatics*, 43(7): 1962-1976.
- Hofweber, T., 2005. A Puzzle about Ontology. *Noûs*, 2(39): 256-283.
- İşeri, A. İ., 1997. *Diagnosis of students misconceptions in interpreting and applying decimals*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Petek Aşkar, 93 s., Ankara.
- Kamacı Gencer, D., 2023. *Türkiye Türkçesi Ağzlarında Söylem İşaretleyicileri*. Paradigma Akademi Yayınları, Çanakkale.
- Karadağ, Ş., 2019. *Siber uzayın Nato'nun güvenlik anlayışına etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Nezir Akyeşilmen, 103 s., Konya.
- Karaoğlu, S., 2022. Memduh Şevket Esendal'ın Haşmet Gülkökan hikâyesinde nezaket stratejileri. *Folklor Akademi Dergisi*, 5(2): 377-416.
- Kasım, Ö., 2024. Blok zinciri tasarımında akıllı sözleşmelerin gizlilik ve güvenlik çözümleri. Pages: 246-269, *Innovative Studies in Engineering*, All Sciences Academy.
- Kaya, R., 2024. *Yapay zekayı herkes öğrenir*. https://www.researchgate.net/profile/Ridvan-Kaya/publication/378240465_YAPAY_ZEKAYI_HERKES_OGRENIR/links/65cf0a5c28b7720cecd

- 32db8/YAPAY-ZEKAYI-HERKES-OeGRENIR.pdf (Erişim tarihi: 26.08.2024).
- Kaye, A.S. 1990. Whatchamacallem. *English Today*, 6(1).
- Kırtıloğlu, O. S., 2016. *Harita mashup uygulamalarıyla zamana ve mekâna bağlı görsel analitik ortamı oluşturulması: Konya Kapalı Havzası örneği*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: İbrahim Öztuğ Bildirici, 119 s., Konya.
- Kitiz, M., 2023. *Çağdaş Türk gravür sanatında figüratif soyutlamalar*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Ömer Tayfur Öztürk, 188 s., Konya.
- Klyachko, E., 2022. Functions of placeholder words in Evenki., *Tungusic Languages: Past and Present*, Studies in Diversity Linguistics 32, Language Science Press, Berlin.
- Lawrence Y. L. C., 2014. Uttering the unutterable with wh-placeholders. *Journal of East Asian Linguistics*, 271-308.
- LeSourd, P., 2003. The noun substitute in Maliseet-Passamaquoddy. In Blair Rudes & David Costa (eds.), *Essays in Algonquian, Catawban, and Siouan linguistics in memory of Frank T. Siebert, Jr*, 141-163. Winnipeg: University of Manitoba Press.
- Levelt, W. J. M., 1989. *Speaking: From Intention to Articulation.*-"A Bradford Book." MA: MIT Press, Cambridge.
- Liddell, S., 1990. Four functions of a locus: Reexamining the structure of space in ASL. Pages: 176-198, In: C. Lucas (ed.) *Sign Language Research: Theoretical Issues*, Gallaudet University Press, Washington D. C.
- MacNeilage, P. F., 1980. Speech production. *Language and Speech*, 23(1): 3-23.
- Makaroğlu, B., 2020. Türk işaret dilinde gönderimsellik ve işaret alanı. *Dil Dergisi*, 171(1): 9-36.
- Odman, A., 2021. Dev/let-şirketler ve güçlülerin suçları. Sayfa: 20-29, *Salgın Sonrası Dönemde İnsan Hakları Gündemi*, TİHV Akademi, Ankara.
- Okumuş, S., 2020. Elektronik beşli çark, basamak değeri çizelgesi ve dokunma sayar'da sayının anlamları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3): 604-627.
- Olkun, S., Toluk, Z., 2003. *İlköğretimde Etkinlik Temelli Matematik Öğretimi*. Maya Akademi, Ankara.
- Paydar, S., Işık Tertemiz, N., 2022. Dördüncü sınıf öğrencilerinin doğal sayılarda basamak değerini kavrama düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2): 782-801.
- Paydar, S., 2023. *Özel yetenek tanımlı olan ve olmayan öğrencilerin basamak değerini kavrayışlarına yönelik zihinsel modellerinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Bilge Gök, 378 s., Ankara.
- Pertejo, P. N., 2018. A contrastive study of placeholders in the speech of British and Spanish teenagers. In *Jugendsprachen: Aktuelle Perspektiven internationaler Forschung*.
- Rosch, E. H., 2011. "Slow lettuce": Categories, concepts, fuzzy sets, and logical deduction. Pages: 89-120, (Editörler: R. Bělohávek ve G. J. Klir), *Concepts and Fuzzy Logic*, MA: The MIT Press, Cambridge.
- Sarıyer, G., Çamurlu, H. E., 2024. Effect of cold compaction pressure on porous nial articles produced by using space holder urea via VCS. *Journal of Materials and Mechatronics: A*, 5(1): 106-116.
- Sebzecioglu, T., 2008. *Türkçede edilgenlik*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Lütfiye Oktar, 388 s., İzmir.
- Schimmel, A., 1998. *Sayıların gizemi*. Çev. Mustafa Küpüşoğlu, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul.
- Seraku, T., 2020. Placeholders in Yoron Ryukyuan: A view from functional discourse grammar. *Lingua*, (245): 1-18.
- Seraku, T., 2022. Interactional and rhetorical functions of placeholders: A relevance-theoretic approach. *Journal of Pragmatics*, (187): 188-129.
- Seraku, T., Park, S., Yu, Y., 2022. Grammatically unstable placeholders and morpho-syntactic remedies: evidence from East Asian languages, *Folia Linguistica*, 56(2).
- Seraku, T., 2023. Grammars for placeholders: The dynamic turn. *Glossa: a journal of general linguistics*, (245): 1-18.

- Seraku, T., 2024. Placeholders in crosslinguistic perspective abilities, preferences, and usage motives *Linguistics*, 1-26.
- Sezer, Ş. D., 2009. *Kompakt toz ergitme tekniği ile alüminyum köpük üretimi*. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: İ. Yılmaz Taptık, 105 s., İstanbul.
- Tan, S., 2021. *Türk inşaat sektöründe BIM uygulamalarının yaygın kullanılmamasına neden olan faktörlerin belirlenmesi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Gülden Ayalp, 254 s., Gaziantep.
- Tárnyiková, J., 2019. English placeholders as manifestations of vague language: their role in social interaction, *Brno Studies in English*, 45 (2): 201-216.
- Tarım, K., Siyer, A., 2017. Secondary School Mathematics Teachers' Pedagogical Views on the Concept and Teaching of Place Value. *Adyaman University Journal of Educational Sciences*, 7(1): 41-60.
- Tokak, B., 2017. *HTML5, CSS3 ve JavaScript ile Web Tasarımı*. 2. baskı, Dikeyksen Yayıncılık, İstanbul.
- TO-KAT Ulusal Toplu Katalog, toplukatalog.gov.tr, Erişim tarihi: 09.08.2024.
- Topaloğlu, P., Sarı, Ş., 2020. Pedodontide Yer Tutucuların ve Yer Kazandırıcıların Komplikasyonları. *Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 47 (1-3): 193-204.
- Tunçer, N., 2006. *Metalik köpük malzemelerin üretimi ve karakterizasyonu*. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Gürsoy Arslan, 112 s., Eskişehir.
- Tunçer, N., 2011. *Gözenekli titanyumda yapı-özellik ilişkisi*. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Gürsoy Arslan, 272 s., Eskişehir.
- Ustaahmetoğlu, E., 2013. Mağaza alanının ürünlere dağıtılması. *Perakendecilikte ürün yönetimi*. Sayfa: 116-141, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Uzunlar, E., 2015. *Improvements for chip-chip interconnects and mems packaging through materials and processing research*. Atlanta: Georgia Institute of Technology.
- Ulusal Tez Merkezi, tez.yok.gov.tr, Erişim tarihi: 09.08.2024.
- Usiskin, Z., 1997. Doing algebra in grades K-4. *Teaching Children Mathematics*, 3(6): 346-356.
- Uysal, H., 2015. *Çocuk dilinde deyimlerin anlamlandırılması ve öntürlük etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Seda Gülsüm Gökmen, 145 s., Ankara.
- Vogel, P. M., 2020. Dingsbums and thingy placeholders for names in German and other languages. Pages: 362-381, *Complex Words: Advances in Morphology*, Editörler: Körtvélyessy, L., and Štekauer, P., Cambridge University Press, Cambridge.
- Web Okulu, 2024. HTML <textarea> placeholder özelliği. https://www.m5bilisim.com/webokulu/etiketler/ozellik-textarea-placeholder.php#google_vignette, Erişim tarihi: 21.08.2024.
- Yıldırım, K., 2019. Prof. Dr. Nihat Keklik'in hikmet binası ve akıllar nazaryesi görüşleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1): 391-416.